

Osnovna šola Janka Ribiča Cezanjevci

Cezanjevci 39

9240 Ljutomer

PINTOVEC KOT DEL PLETARSKE TRADICIJE

Prikaz stanja v šolskem okolišu OŠ Janka Ribiča Cezanjevci

Etnologija

Raziskovalna naloga

Avtorici: Zala Rauter, 8. razred

Nika Šparakl, 8. razred

Mentorica: Nataša Pušenjak

Somentorica: Karmen Rauter

Cezanjevci, marec 2023

Zahvala

Zahvaljujeva se najinima mentoricama, Nataši Pušenjak in Karmen Rauter. Bili sta nama v veliko pomoč, za kar sva jima zelo hvaležni. Brez njiju nama verjetno ne bi uspelo. Hvala intervjuvancem za njihove odgovore. Hvala tudi učiteljicama Mariji Majcen in Mileni Novak za dobronamerne komentarje ob prvem branju najine raziskovalne naloge, učiteljici Katji Nemec za prevod povzetka v angleščino in učiteljici Karmen Rauter za opravljeno lektorsko delo. Zahvalo namenjava tudi ravnateljici naše šole, Brigiti Hojnik, ki naju je spodbujala k raziskovalnemu delu.

Kazalo vsebine

1 UVOD	7
2 TEORETSKA IZHODIŠČA	9
2.1 Nekaj dejstev o pletarstvu	9
2.2 Zgodovina pletarstva v Sloveniji	9
2.3 Pintovec in postopki pred pletenjem	10
2.4 Pletarski izdelki	12
2.5 Pletarstvo in stare šege	13
3 RAZISKOVALNI DEL	14
3.1 Metode dela	14
3.1.1 Metoda preučevanja virov, literature, arhivov	14
3.1.2 Intervjuji v živo	14
3.1.3 Metoda anketiranja	14
3.2 Intervjuji	15
3.2.1 Povzetek intervjuja s kustosom Tomažem Markovičem	15
3.2.2 Povzetek intervjuja s pletarjem Kolomanom Gombocem	16
3.2.3 Povzetek intervjuja s pletarjem Francem Novakom	18
3.2.4 Povzetek intervjuja z Gregorjem Rozmanom	19
3.2.5 Povzetek intervjuja z Jožefom Duhom	20
3.3 Obisk arhiva Območne Obrtno-podjetniške zbornice Ljutomer	22
3.4 Rezultati ankete	24
4 REZULTATI Z RAZPRAVO	28
5 ZAKLJUČEK	30
6 VIRI	32
7 LITERATURA	32
8 PRILOGE	34

Kazalo tabel

Tabela 1: Navajanje pletarjev in krajev, od koder prihajajo.....	26
--	----

Kazalo slik

Slika 1: Rastišče pintovca pri mlaki na Stari Cesti	11
Slika 2: Razvrščene veje čakajo na obdelavo.	11
Slika 3: Pletenje korboča med intervjujem pri g. Rozmanu	13
Slika 4: Izdelki g. Gomboca.....	16
Slika 5: Vitre in košare z lesenim dnom.....	17
Slika 6: Kladivo, lesena igla in razcepnik.....	18
Slika 7: Pohvalo je podpisal Janez Bogataj.	21
Slika 8: Miniaturni pletarski izdelki g. Duha	22
Slika 9: Košara za kruh iz kuhanih vej.....	22
Slika 10: Pogled v Vajeniški register	23
Slika 11: Poznavanje pintovca med učenci	24
Slika 12: Poznavanje rabe pintovca pri učencih	24
Slika 13: Poznavanje rastišča pintovca med učenci	25
Slika 14: Uporaba pletarskih izdelkov doma pri učencih.....	25
Slika 15: Poznavanje lokalnih pletarjev	26
Slika 16: Interes učencev	27
Slika 17: Pomen ohranjanja pletarstva	27
Slika 18: Poznavanje uporabe korboča	28
Slika 19: Najini pletarski izdelki	31

Povzetek

Pletarstvo spremlja človeka že dolga leta. Na začetku človeštva, torej v prazgodovini in vse do danes, je človek bil in je zelo tesno povezan z naravo. Za preživetje so uporabljali vse, kar jim je prišlo pod roke, tudi veje. Tako se je razvila danes ne več tako razširjena obrt – pletarstvo. Pred dobrim stoletjem je bilo pletarstvo v Sloveniji po področjih enakovredno zastopano in na vrhuncu. Glede na dostopnost materialov so pletarji izdelovali izdelke iz različnih materialov. Na našem področju je bila to posebna vrsta vrbe, ki se imenuje pintovec. Starejši pletarji so bili vešči te obrti in so svoje znanje predajali potomcem. Pletarstvo je bila obrt, ki ni bila kot glavni vir preživetja, a velika potreba po tovrstnih izdelkih je narekovala odprtje pletarskih šol po Sloveniji in priučitev te dejavnosti skozi razne tečaje in delavnice. Nam najbližji šoli sta bili na Ptuj in v Murski Soboti. Po drugi svetovni vojni so šole zaradi iznajdbe novih surovin in tehnološkega napredka propadle in obrt je počasi začela zamirati. Danes je pletarstvo del rokodelske tradicije in etnografske zapuščine predvsem na podeželju. O pletarstvu v naših krajih piše predvsem etnograf Janez Bogataj. Večinoma se pletarstvo omenja kot dodatna dejavnost, ki kmetiji prinaša dodaten vir zaslužka, medtem ko kot samostojna obrt na našem področju ni zaživela.

Ključne besede: pletarstvo, obrti, nesnovna dediščina, etnografija

Abstract

Basketry has been among people for many years. In prehistoric times and up to the present day man was closely connected to nature. They used whatever they could get their hands on, including brancher, in order to survive. These are the beginnings of the trade 'basketry', which is not widespread anymore. Basketry was equally represented among all the trades in Slovenia and it was even on the top. Basket-makers made products out of different materials. This depended on the availability of materials. In our region this material was a specific type of a willow which is called 'pintovec'. Older basket-makers were skilled in this trade. They used to passed their knowledge on to their descendants. Basketry was a trade, which was not meant to be the main source of livelihood, but the great demand for this type of product led to the opening ob basketry schools around Slovenia. They learned the craft of basketry also in courses and different workshops. The closest schools were in Ptuj and Murska Sobota. After the second world war schools were closed because of the invention of new, raw materials and technological progress. The trade slowly disappeared. Today basketry is part of a handcraft tradition and ethnographic legacy, especially in rural areas. The ethnographer Janez Bogataj it the one writing about basketry in our region. Basketry is mostly mentioned as an additional activity, which can bring a farm some additional source of income. The trade did not became an independent craft.

Key words: basketry, trades , intangible heritage, ethnography

1 UVOD

Svet in ljudje se nenehno razvijamo. V preteklosti so naši predniki živeli v naravi in se borili za preživetje, danes pa je življenje na varnem že samoumevno. V začetkih človeštva je bilo ljudem najtežje. Vsak dan so se borili za osnovne človeške potrebe in prav v težkih trenutkih so se ljudem začeli razvijati možgani. Tako so ljudje začeli izdelovati pripomočke, s katerimi bi si olajšali življenje. Na začetku so to bili kamniti noži, tekom tisočletij in stoletij pa je človekov um tako napredoval, da so izumi prekašali drug drugega. Če se ozremo v preteklost in primerjamo naše življenje z življenjem pračloveka, mi dobesečno živimo v pravljici. To, da dobimo, kar želimo, je že skoraj samoumevno. Živimo namreč v potrošniški družbi, kjer zlahka pridemo do vsakdanjih izdelkov, ki so si jih nekoč morali izdelovati sami in so za to uporabljali naravne surovine. Tehnološki napredek je izpodrinil nekatere stare obrti. Nadomestila jih je industrija, ki je v krajšem času proizvedla več izdelkov. Naravnim surovinam so se pridružile umetne surovine, med drugim so izumili plastiko. Množični plastični izdelki so v hipu zamenjali stvari, ki so si jih ljudje prej izdelovali sami. V našem primeru tudi pletarske izdelke.

Če preletimo prejšnje stoletje, spoznamo, da so se pletarski izdelki množično in sistematično izdelovali predvsem pred drugo svetovno vojno. Možje, ki so bili pletarstva veščci, so svoje znanje predajali mlajšim, ustanovili pa so tudi pletarske šole. Te so bile dobro obiskane predvsem v drugih delih Slovenije. O pletarstvu večinoma piše etnolog Janez Bogataj. Njegovo raziskovanje obsega celotno Slovenijo. Zabeleženo je tudi področje severovzhodne Slovenije s Prlekijo. Ugotovili sva, da so na tem področju pletli predvsem iz "pintovca", tj. določene vrste vrbe. Z obrtniškega vidika pa je pletarstvo v okolici Ljutomera izjemno slabo zabeleženo, prav tako tudi Slekovčeva rokopisna knjiga Trg in župnija Ljutomer iz leta 1896 in kasneje Kovačičeva iz leta 1926 med rokodelskimi obrtmi oz. zadrugami ne omenjata pletarstva. Za celo Slovenijo nasploh velja, da je imel skoraj vsak kraj nekoga, ki je znal plesti. Pletarstvo je nato tekom let zelo napredovalo, za njegove potrebe so ustanovili celo vrbogojstvo ali gojenje vrbe. K zatonu te panoge pa je pripeljal razvoj sodobnih tehnologij in novih surovin.

Danes na vseh področjih prevladuje tehnologija. Kamorkoli se ozremo, jo vidimo. Ko smo zunaj, opazujemo ptice, ki so na električnem drogu, ko se peljemo z avtom, nam računalnik v avtu pomaga pri vožnji. Življenje je postalo drugačno, kot je bilo nekoč. Čisto počasi, a vseeno vztrajno, se oddaljujemo od vira preživetja. Oddaljujemo se od našega naravnega prostora. Tako smo tudi izgubili nekatere sposobnosti, npr. nismo tako zmogljivi, nimamo ročnih spretnosti, ki so jih imele naše babice in dedki. In vse to zaradi napredka, ki naj bi bil dober. Danes cele dneve preživimo pred zasloni. Zdi se, da smo ujeti v lastnem napredku. Tehnologija sama po sebi sicer ni slaba, slabe so njene posledice na ljudeh in v naravi, saj uporabljamo vire, ki niso razgradljivi. Pri tem pa sploh ne razmišljamo trajnostno. Čeprav je pletarstvo zamudna in dokaj

težaška dejavnost v izumiranju, bi bilo potrebno razmišljati o njenem obujanju prav z vidika varovanja okolja oz. alternative – “v spomin in predvsem opomin. Rokodelska dediščina in njena vsakokratna sodobnost nas s svojo alternativnostjo izzivalno opominjata na vrednote, ki najpogosteje ležijo pod našimi pragovi” (Bogataj, 1999, str. 15).

Namen te raziskovalne naloge je raziskati obstoječo literaturo na temo pletarstva, morebiti pregledati tudi obstoječe arhive, vezane na lokalno okolje, ugotoviti poznavanje te obrti med učenci zadnje triade naše šole, poiskati rokodelce, ki se v našem šolskem okolišu še ukvarjajo s pletarstvom in z njimi opraviti intervjuje ter na takšen način pridobiti posnetek stanja pletarske dejavnosti v današnjem času v lokalnem okolju.

Pri raziskovalni nalogi sva si zastavili naslednje **cilje**:

- ugotoviti dejansko poznavanje obrti v lokalnem okolju med starejšimi učenci naše šole,
- ugotoviti, ali se s to obrtjo v lokalnem okolju še kdo ukvarja,
- obiskati še aktivne pletarje v lokalnem okolju,
- ugotoviti, kakšen status je imelo pletarstvo v preteklosti in kakšno je stanje v sedanjosti.

Hipoteze

Na podlagi namena raziskovalne naloge sva določili tudi naslednje raziskovalne hipoteze.

Raziskovalna hipoteza 1: Učenci na naši šoli ne poznajo rabe pintovca.

Raziskovalna hipoteza 2: Učenci ne poznajo lokalnih rokodelcev, ki se ukvarjajo z izdelovanjem izdelkov iz pintovca.

Raziskovalna hipoteza 3: V lokalnem okolju ni zanimanja za to obrt.

Raziskovalna hipoteza 4: V lokalnem okolju je bilo (in je) pletarstvo dopolnilna dejavnost na kmetiji.

V nadaljevanju predstavlja izsledke o pletarstvu iz preučevane literature s poudarkom na lokalnem okolju.

V raziskovalnem delu predstavlja rezultate spletne ankete, izvedene med učenci tretje triade naše šole in ugotovitve skozi razne intervjuje, ki sva jih opravili s štirimi pletarji. Zabeležena sta tudi pogovor s kustosom OE Muzej Ljutomer in ugotovitve ob pregledu arhivskih dokumentov Območne Obrtno-podjetniške zbornice Ljutomer.

2 TEORETSKA IZHODIŠČA

2.1 Nekaj dejstev o pletarstvu

Viri (Nesnovna dediščina, b. d.) na internetu za pletarstvo pišejo, da je to “izdelovanje predmetov s prepletanjem različnih, pretežno naravnih materialov, kot so šibje, vitre, slama in koruzno ličje. Razširjeno je kot domača, rokodelska, tudi dopolnilna in obrtna dejavnost z dolgo in bogato tradicijo.” Wikipedija, ki velja za “vseveda”, pa o pletarstvu sploh ne piše.

Bogataj za pletarstvo meni, da je to “najbolj paradoksalna rokodelska panoga”, saj ima bogato dediščino s številom izdelovalcev in uporabnimi domačimi izdelki na eni strani, hkrati pa je to “najbolj neurejeno področje sodobnega rokodelstva”. Dalje piše, da za to obrt nimamo pletarskih šol, tečajev, nikogar, ki bi se poglobljal v tehnološka vprašanja, izboljšave in razvoj, prav tako pa ni vključeno v šolske programe v osnovnih šolah. To področje se lahko pohvali tudi z bogatimi izkušnjami in tradicijo, kjer danes zaostajamo, še piše avtor. O pletarstvu lahko govorimo, da je najbolj razširjena obrt, ki je razporejena po celi Sloveniji. Je izrazito sezonsko ročno domače delo. Za pletarstvo v Prlekiji Bogataj zabeleži, da je Prlekija pokrajina, ki premore veliko dobrih pletarjev, tudi mojstre, ki želijo pletarstvo obogatiti z drugačnim oblikovanjem, čeprav pri tem uporabljajo preproste načine pletenja in šibje različnih barv. Omenja izdelke Janka Zabavnika iz okolice Ljutomera, Milana Petka iz Bučkovcev in Jožefa Duha z Grab. Pletarske izdelke vključujejo v turistično ponudbo. Za Jožefa Duha zapiše, da je znan po izvrstnih miniaturnih pletarskih izdelkih. Milan Petek sodi med pletarje, ki poleg tradicionalnih izdelkov izdelujejo tudi pohištvo (Bogataj, 1999).

Pletarji za svoje delo ne rabijo veliko prostora, zato jih najdemo celo v mestih. Gradivo, ki ga pletarji potrebujejo, pa lahko skladiščimo v manjšem prostoru. Bogataj tudi omeni, da se “stanje na tem področju kaj kmalu spremeni, seveda v negativno smer, to je v propadanje te dejavnosti”. Tako danes v Sloveniji več ne deluje nobena pletarska obrtna delavnica. Po Bogataju se pletarstvo danes deli na dve skupini, in sicer za domače (osebne) potrebe in vrhunsko pletarstvo, kjer so izdelki namenjeni prodaji. Po Bogataju je pletarstvo še danes kot obrt in rokodelstvo najbolj zastopana panoga, zato je pregovorno res ne gre metati v koš (Bogataj, 1999).

2.2 Zgodovina pletarstva v Sloveniji

Pletarstvo zaznamuje dolga zgodovina, saj se zapisi najdejo že v antiki, enako so dokaz o tej dejavnosti razne srednjeveške freske. Na Slovenskem je bilo pletarstvo v virih prvič omenjeno v 17. stoletju. V tem času je bilo najbolj razširjeno pletenje košar iz vrbovih vej. Pletenje iz vrbovih vej je bilo takrat pomembna dopolnilna gospodarska dejavnost. Pletarstvo je bilo razširjeno predvsem konec 19. in v 20. stoletju ter je delovalo v okviru pletarskih delavnic.

Na začetku so v Sloveniji pletli iz slame, ki po tehnologiji sodi med najstarejše v pletarstvu, koruznega ličja, leskovih viter, smrekovega šibja, srobot, kostanjevih in gabrovih palic ter brdovite¹. V našem okolju pa so pletli iz vrste vrbe, ki jo po domače imenujemo pintovec.

K razvoju pletarstva v Sloveniji je veliko pripomogla organizacija strokovnega pouka. V preteklem stoletju so v številnih krajih po Sloveniji začeli organizirati stalne in potujoče pletarske tečaje. Ponekod so ti tečaji zrasli v šole, ki so bile dobro obiskane. Pletarji so hodili na tečaje, da so si pridobili veščine za bolj kakovostne izdelke. Tako so imeli v mestih in na tujih trgih večjo prodajo in posledično večji zaslužek. Eden od namenov tečajev je bil ohranjanje pletarstva v prihodnje. Na šoli v Ljubljani so s poučevanjem pletarstva začeli v šolskem letu 1894/1895. Leta 1904 so v sv. Barbari v Halozah ustanovili pletarsko šolo, v istem delu Slovenije so 1915. leta ustanovili pletarsko zadrugo, ki so jo imenovali Ptujška pletarna. Delovala je do leta 1962. Na Ptuju je od 1928. leta delovala tudi Državna pletarska šola na Ptuju. Ker jo je obiskovalo veliko učencev, natančneje 217, so kakovostno pletarstvo uspešno razširili po celem slovenskem ozemlju. Po vzoru delavnic na Dunaju so leta 1908 v Radovljici ustanovili državno pletarsko šolo, ki je bila ukinjena leta 1935. Pletarstva so se učili tudi preko potujočih pletarskih sistematičnih tečajev. Zato lahko sklepamo, da so bile pletarske delavnice z vajenci in mojstri razširjene po celi Sloveniji (Bogataj, 1993).

Pletarstvo ni bilo nikoli pod okriljem cehovske organizacije, kar pomeni, da je delovalo le kot dopolnilna dejavnost. Kjer ni bilo rodovitnih površin, pa je preraslo v obrt za tržišče. S pletarstvom so se ukvarjali predvsem mali kmetje, bajtarji in gostači (Bras, 1990).

Leta 1907 so zaradi potreb pletarstva začeli na terenu poučevati pletarske tehnike in gojiti vrbe, kar imenujemo vrbogojstvo (nasadi vrbe). O vrbogojstvu so predavali in dajali praktične nasvete za pridobivanje zemljišč za nasade in za to področje nasploh. Slovenci vrbogojci so vrbe uvažali v Italijo in celo Španijo, vendar so oskrbovali tudi domače pletarje. Na razstavi v Solunu so leta 1935 prejeli zlato medaljo za najbolj kakovostno gojene vrbe v Evropi. Po drugi svetovni vojni se z vrbogojstvom niso več ukvarjali (Bogataj, 1993).

2.3 Pintovec in postopki pred pletenjem

Za pletenje na našem področju uporabljamo "pintovec" oz. posebno vrsto pletarske vrbe, ki raste na močvirnatem področju. Pletarska vrba raste v obliki grma (Slika: 1).

¹ Brdovita je grm z belimi ali rdečkastimi cvetovi v ploščatih kobulih.

Tako poznamo rumeno pletarsko vrbo, ki dela krajše in zelo razvejane poganjke in je zato manj uporabna, zeleno (konoplenka) pletarsko vrbo, ki dela zelo dolge in debele poganjke in je zato najboljša za izdelavo viter, ter rdečkasto (amerikanka) pletarsko vrbo, ki dela dolge in tanjše šibe.

Slika 1: Rastišče pintovca pri mlaki na Stari Cesti

Vrbe obrezujemo v obdobju mirovanja, torej v zimskem času. Pri tem delu potrebujemo ponavadi škarje in žagico. Pazimo, da poganjka ne režemo tik ob glavi ali deblu. Pri obrezovanju odstranimo suhe veje in poganjke, medtem ko zdrave veje in poganjke vežemo v večje šope. Narezane poganjke razvrščamo po debelini in dolžini. Shranimo jih v hladnem in vlažnem prostoru, da preprečimo njihovo izsuševanje. Veje moramo obrezati tako, da odstranimo vse odvečne vejice. Iz debelejših vej se izdelajo vitre, ki jih pridobimo z razcepljanjem debelejših delov šib na dva, tri ali štiri dele. Razcepljene dele šib z ostrim nožem zgladimo, po potrebi stanjšamo, da je vitra prožnejša in primernejša za pletenje. Tanjše šibe se uporabijo za samostojno pletenje. Šibam, ki jih bomo takoj uporabili, odstranimo lubje. Če so šibe mirovale, jih moramo pred uporabo najprej prekuhati, tako da jih položimo v vrelo vodo, kjer dve do tri ure vrejo. Lubje nato takoj odstranimo. Prekuhane šibe so obarvane rjavo, so veliko bolj trpežne in prožne.

Slika 2: Razvrščene veje čakajo na obdelavo.

Za delo potrebujemo delovno mizo, stol, oster nož, vrtnarske škarje, pripravo za razcepljanje debelejših šib v vitre (razcepnik), izvijač, kladivce in utež (Košmerlj, 2010).

Vsak pletar ima svojo tehniko pletenja.

2.4 Pletarski izdelki

Za domače potrebe so kmetje pletli na svojih domovih v svojem prostem času, predvsem v zimskem času. Slednjega so morali imeti kar veliko, saj pletarstvo terja čas in potrpljenje. Najbolj znan in potreben pletarski izdelek so košare, ki jih na vasi uporabljamo skoraj ves čas. A kmetje so pletli še košare za krompir, koše, peharje, lestvene nastavke za vozove in podobne delovne pripomočke. Nekateri kmetje so izdelke prodajali za druge pridelke, npr. žita. Izdelke iz pletarskih delavnic pa so prodajali v mestu, vendar to ne pomeni, da so bili ti boljše kvalitete. V severovzhodni Sloveniji so pletli tudi pletene ograje. Za izdelavo butank so prav tako uporabljali pletarske tehnike. Na Dolenjskem so pletli enojne in dvojne košare, peharje, cekarje in koše. Peharji so bili zelo uporabni pri domači peki kruha (Bogataj, 1993).

Kmetje so pletli tudi otroške košarice, podolgovate košare in opletene steklenice. V Alpah so pletli koše za nošenje sena in listja. Vsak dan so uporabljali izdelke iz leskovih viter. To so bili jerbasi (za nošenje velikonočnih jedi k blagoslovu v cerkev), cajne, cambohe, procaje in ritaši. Nekateri kmetje so izdelovali nastavke za vozove, nastavke za sani, "šajtrge" in koše za vozove. V vzhodni Sloveniji so pletli tudi "koruznjake", ki so služili kot shramba za koruzo. Za sušenje sena so pletli lese in ograje.

Med pogostimi pletarskimi gradivi je tudi slama nekaterih žit, tako je pletenje iz slame po tehnologiji med najstarejšimi v pletarstvu. Posebno zvrst pletarstva predstavlja slamnikarstvo, ki se je v 18. stoletju razširilo v Kamniku.

Izdelovali so bednje za shranjevanje zrnja in semen, peharje za kruh, sejavnice, razne košare in podolgovate košare za kruh (štručnice). Izdelki so bili uporabni tudi v čebelarstvu.

V Prekmurju so za gradivo uporabljali koruzno ličje. Pletli so cekarje, torbice in košarice. Veliko starejše oblike pletenja z ličjem poznamo po vsej Sloveniji (predpražniki, copati) (Bogataj, 1993).

2.5 Pletarstvo in stare šege

Pletarski izdelki so imeli oz. še imajo pomembno vlogo v šegah in navadah. Dandanes pa imajo vlogo v narodni noši Slovenije. Pri veliki noči so uporabljali jerbase za nošenje velikonočnih jedi k blagoslovu v cerkev. V pustnem času našemljenci potrebujejo košare ali koše, ki služijo za zbiranje darov. Med pustnimi maskami se pojavlja kot motiv moža, ki nosi babo v košu. Tudi dobri možje so povezani s koši. To so Miklavž, Božiček in Dedek Mraz, ki obdarujejo otroke ne glede nato, ali so pridni ali ne. Vloga koša se tu približuje simbolnemu pomenu roga izobilja (Bogataj, 1993).

V našem okolju, v severovzhodnem delu Slovenije, je znan običaj na tepežni dan, 28. 12. Ta običaj se v našem lokalnem okolju imenuje "pametiva" ali dan svetih nedolžnih otrok in spominja na otroke v okolici Betlehema, ki jih je dal Herod umoriti. Za običaj potrebuješ koroboč, kar je pletena kita iz pintovca, ki so jo lahko uporabljali le do 9. ure zjutraj. Kasneje je bil običaj rezerviran za mladino. Navsezgodaj so najprej našeškali starše in nato ostale v hiši. Ob tem opravilu so govorili: "Friški bote, zdravi bote, pa v nedelo k meši hote" ali "Friški bote, zdravi bote pa drugo leto na sveti bote". V običajih je vrbova veja kar pogosto prisotna. Tako so "presmec" za cvetno nedeljo v spodnjem delu povezali z vrbovo vejo (Bogdan idr., 2021).

Tudi Kunarjeva in Lipovškova (2005) v svoji knjigi predstavljata tepežnico. Zapišeta, da je udarec s šibo življenja prastara šega in sega v indoevropsko davnino. Tam je prinašala življenjsko in pomlajevalno moč. Prleki so tepežkali s korobočem. Ta je spleten iz 8 šib pintovca.

Slika 3: Pletenje korboča med intervjujem pri g. Rozmanu

3 RAZISKOVALNI DEL

3.1 Metode dela

3.1.1 Metoda preučevanja virov, literature, arhivov

Pri raziskovanju sva kot glavni vir uporabljali Bogatajevi deli Ljudska umetnost in obrti v Sloveniji ter Mojstrovine Slovenije, da sva dobili vpogled v pletarstvo. Pomagali sva si tudi s spletom, kjer sva zasledili članka Ljudmile Bras in Helene Košmerlj o pletarstvu.

Preučili sva tudi literaturo, ki je lokalnega pomena in nama jo je predlagal kustos (Ljutomer: zgodovina trga in sreza iz leta 1926 ter rokopisna knjiga Trg in župnija Ljutomer, krajepisno-zgodovinska razprava iz leta 1896), saj so najina raziskovalna naloga in hipoteze povezani z lokalnim okoljem naše šole, ki zajema vasi Cezanjevci, Branoslavci, Vogričevci, Mekotnjak, Stara Cesta, Spodnji in Zgornji Kamenščak, Vidanovci, Desnjak in del Radomerščaka. Tukaj sva predvsem iskali podatke o obstoju te obrti v lokalnem okolju v preteklosti. Za 20. stoletje pa sva pregledali tudi Vajeniški register in Register zasebnih obrtnih delavnic. Dobili sva ju v Območno Obrtno-podjetniški zbornici Ljutomer, kjer sva ju tudi pregledali.

3.1.2 Intervjuji v živo

Za napotke o raziskovanju sva povprašali kustosa v OE Muzej Ljutomer. Na terenu sva obiskali štiri pletarje, in sicer g. Novaka, g. Rozmana, G. Duha in g. Gomboca.

Gospoda Novaka in g. Rozmana so učenci navedli v spletni anketi in sta iz našega šolskega okoliša. Za njiju sva se odločili zato, ker sta predstavnika starejše in mlajše generacije.

O g. Duhu piše kot o prleškem rokodelcu tudi Bogataj. Gospod Duh ne spada prav v naš šolski okoliš, a njegovo bivališče je nedaleč od šole, zato sva se odločili, da intervjuvava tudi njega. Smo pa z gospodom Duhom kot šola sodelovali že pred leti v okviru tehniškega dne.

Gospoda Gomboca sva spoznali v okviru delavnic IZUM, ki jih organizira ZOTKS Murska Sobota. Udeležili sva se jih, da bi pridobili sploh prve informacije o tej dejavnosti.

3.1.3 Metoda anketiranja

Zanimalo naju je tudi, kako dobro učenci zadnje triade OŠ Janka Ribiča Cezanjevci poznajo pletarstvo. Za zadnjo triado sva se odločili, ker predvidevava, da do te starostne stopnje učenci že dobijo vpogled v naravno in kulturno dediščino lokalnega okolja.

Tako sva za njih pripravili anketo v programu 1KA (<https://1ka.arnes.si>).

1KA je slovenska spletna stran za ustvarjanje spletnih anket. Spletno stran lahko uporabljamo vsi, ki imamo AAI-račun. To je račun, ki ga osnovnošolci in učitelji prejmemo za Arnes učilnice.

Učenci so anketo reševali med poukom 1. 12., 5. 12. in 12. 12. 2022. Midve te ankete nisva reševali.

3.2 Intervjuji

Da bi najino delo lažje steklo, sva se po prve informacije o pletarstvu odpravili v OE Muzej v Ljutomeru, kjer sva se srečali s kustosom g. Tomažem Markovičem, za katerega sva si že predhodno pripravili vprašanja.

Odločitev je bila pravilna, saj sva dobili koristne napotke glede literature in intervjujev z rokodelci. Napotil naju je tudi v arhiv Območne Obrtno-podjetniške zbornice Ljutomer. Povzetek intervjuja je zapisan v nadaljevanju.

Samo raziskovanje naju je pripeljalo do štirih pletarjev, in sicer g. Kolomana Gomboca, ki ima registrirano pletarsko dejavnost, do g. Franca Novaka, ki je v Cezanjevcih še aktiven pletar, do g. Gregorja Rozmana, ki se ukvarja s pletarstvom v Mekotnjaku ter do najstarejšega pletarja v lokalnem okolju, g. Jožefa Duha, ki ga v literaturi omenja že Bogataj.

Gospoda Novaka in g. Rozmana so nama učenci predlagali tudi v anketi, ki sva jo pripravili za učence 3. triade naše šole. H gospodu Gombocu sva se napotili, ker je bil v času festivala IZUM prisoten v trgovskem centru Maximus v Murski Soboti.

Intervjuji s tremi lokalnimi pletarji (Novak, Duh, Rozman) so potekali v domačem narečju. Pri tem se je pojavilo kar nekaj besed, povezanih s pletarstvom. Za lažje razumevanje sva kot prilogo dali tudi slovarček nekaterih pletarskih izrazov.

3.2.1 Povzetek intervjuja s kustosom Tomažem Markovičem

Kustosa g. Markoviča sva intervjuvali 25. 11. 2022 v OE Muzeja v Ljutomeru. Po poklicu je mag. prof. zgodovine in geografije. K njemu sva se odpravili, ker sta nama ga predlagali mentorici z namenom, da pridobiva napotke o literaturi in raziskovanju.

Predlagal nama je predvsem lokalno literaturo Mateja Slekovca Trg in župnija Ljutomer in Frana Kovačiča Zgodovina trga in sreza. Omenjal je tudi Bogatajevi deli.

Omenil pa je še nekaj uporabnih spletnih virov. G. Markovič je omenil tudi arhive v Mariboru, v katerih naj bi bili popisi obrtnikov po drugi svetovni vojni. Prav tako pa naju je napotil do Območne Obrtno-podjetniške zbornice v Ljutomeru. Poudaril je tudi, da je možno, da v arhivskih zapisih ne bova našli ničesar, kar nama potrjuje eno izmed hipotez. Glede na svoje izkušnje na raziskovalnem področju in stroko, ki jo pokriva,

pove, da je bilo pletarstvo dopolnilna dejavnost, zato je najverjetneje ne bomo našli popisane kot obrt. Meni, da je pletarstvo nasploh v naših krajih zelo slabo raziskano, prav tako druge obrti. Omenja se le lončarstvo.

G. Markovič meni, da se je s pletarstvom ukvarjalo veliko kmetov v 19. st. Na Ptuju je namreč takrat delovala tudi pletarska šola, v Ljutomeru pa so mogoče imeli le kakšne pletarske tečaje. Dejstvo, da bi se Ljutomerčani izobraževali na ptujski pletarski šoli, se mu ne zdi verjetno. Bolj sprejemljivo mu je dejstvo, da so se pletarji učili od domačih mojstrov.

3.2.2 Povzetek intervjuja s pletarjem Kolomanom Gombocem

Pletar Koloman Gomboc je rojen 1955. leta. Na g. Gomboca (Polana 13) sva slučajno naleteli, ko sva se udeležili festivala IZUM v Murski Soboto, 23. 11. 2022.

Koloman Gomboc se je pletenja priučil že kot otrok, saj se je rodil v rokodelski družini. Bolj intenzivno se s pletarstvom ukvarja zadnjih 15 let.

Pravi, da poznamo okoli 500 vrst vrbe. Vrba se je v preteklosti uporabljala za grajenje hiš, popravljanje domačih prikolic, ograje, pletenje steklenic, košar, košev za zrnje in tudi pletenje kokošnjakov. Pletli so tudi pripomoček za tepežni dan oz. janezovo.

Slika 4: Izdelki g. Gomboca

Največ uporablja rumeno vrbo, rdečo vrbo in amerikanko. Amerikanka se dobi le na Hrvaškem. Imeli smo jo tudi v Sloveniji, a le v času pletarske šole na Ptuju, ko je obstajalo še vrbogojstvo na Slovenskem. V Murski Soboti pa je bila tudi pletarska zadruga, v okviru katere so kmetje služili s svojimi pletarskimi izdelki. S pletarstvom so se preživljali tudi hlapci po vaseh.

Omenja stroj za izdelovanje viter, ki je obstajal pred prvo svetovno vojno. Kot orodje omenja tudi različne nože, kar je osnovni pripomoček pletarja. Pri pletarstvu je zelo pomembno, da se dela z enoletnimi poganjki. Vrba mora biti zrela za rez. Omenja več načinov barvanja z naravnimi barvili. Najlažje barvanje je s starim vinom. Vsako živilo mora najprej vreti. Resnično lep izdelek dobimo, če uporabimo tropine aronije (črna), orehovo lubje (rjava), jurko, rdečo peso ...

Koloman Gomboc ima registrirano dopolnilno dejavnost in je že vrsto let imetnik certifikata SloArtCraft, ki ga izdaja Obrtna zbornica Slovenije.

Njegov najdragocenejši izdelek je tudi njegov največji, kar pa je ptičja opazovalnica, ki je tudi najdražja med njegovimi pletarskimi izdelki. Postavljena je ob Soboškem jezeru v okviru turistične ponudbe Expano.

Pletarske izdelke ponavadi dela le po naročilu, saj se mu prodaja na stojnicah skoraj ne splača. Svoje izdelke oglašuje tudi preko spleta. Pletel je tudi za znane osebnosti. Njegovi izdelki so že po skoraj celem svetu. Pove, da je pletarjev v Pomurju vedno manj, povpraševanje po izdelkih pa veliko. Pogosto je prisoten na prireditvah, delavnicah, obiskuje pa tudi šole. Žalosti ga dejstvo, da kupci ne cenijo vloženega truda v pletarski izdelek in se pritožujejo nad ceno izdelka, ki se jim zdi previsoka.

Med intervjuvanjem naju je naučil plesti tudi košaro z lesenim dnom, kar je sam patentiral.

Slika 5: Vitre in košare z lesenim dnom

3.2.3 Povzetek intervjuja s pletarjem Francem Novakom

Pletar Franc Novak je rojen leta 1960. Intervju je potekal v Cezanjevcih, 29. 12. 2022.

V njihovi družini je pletel dedek, ki je pletarstva naučil njegovega očeta in kasneje tudi njega. Ugotavlja, da se s pletarstvom v njihovi družini ukvarjajo vsaj od leta 1894. Pravi, da se je za pletarstvo preprosto začel zanimati. K zanimanju je pripomogla potreba po izdelovanju pletarskih izdelkov. Osnove ga je naučil dedek. Znanje je nadgradil tudi pri daljnem sorodniku v sosednji vasi Branoslavci. Nihče od sorodnikov ni bil nikoli registriran kot pletar v uradnih dokumentih. V njegovi družini so pletli večinoma za lastne potrebe.

Za pletenje uporablja pintovec ali vrbo, ki jo ima posajeno doma. Nasadil jo je njegov ded. Vrbo vsako leto obrežejo, debelejše veje razcepijo. Pri svojem delu uporablja kladivo, leseno iglo, žebelj in podlago. Uporablja tudi poseben pripomoček (Slika: 6), s katerim debelejše šibe razcepi na tri kose, imenovane vitre. Vitre so tanek kos lesa, ki ga uporabljajo za pletenje košar. Ta pripomoček si je ustvaril sam. Najboljši čas za obrezovanje pintovca je pozimi. Sam si je ustvaril tudi "paličjak", neke vrste zaščito za palec, s katerim se zavaruje pri delu, saj pri pletenju lahko pride do poškodb, kot so modrice, ureznine, lahko pa se tudi zaskališ. Nima svoje tehnike pletenja. Plete, kot so ga nekoč naučili. Ponavadi ne barva viter, pravi, da mu je bolj všeč naraven videz izdelka. Nekoč ta ni bil tako pomemben, pomembnejša je bila sama funkcionalnost izdelka. Najraje izdeluje košare, "kurpe" (večja košara z dvema ročajema). Nekoč je izdeloval tudi pletenke, ampak pravi, da so pletenke zelo zamudno delo. Ne hrani nobenih izdelkov prejšnjih generacij. Nekoč so v njihovi družini izdelovali tudi košare za vozove. Te so bile kar velike in so v njih ponavadi prevažali travo ali kaj drugega. Danes se na kmetiji rabijo le košare.

Slika 6: Kladivo, lesena igla in razcepnik

Povpraševanja po pletarskih izdelkih skorajda več ni. Svoje izdelke prodaja glede na povpraševanje v lokalnem okolju in jih ne ponuja na sejmihi. Pogosto mu stranka prinese material, on pa naredi želeni izdelek. Kar prodaja, prodaja za minimalno ceno, ki ponavadi ne pokrije njegovega vloženega časa v delo.

V zvezi z običaji, povezanimi s pletarstvom, omenja tepežni dan ali "pametivo", za katerega so splekli koroboč. S pletenim pripomočkom iz vrbe so otroci v dopoldanskem času hodili po vasi in s šibo našeškali odraslega, ob tem pa izgovarjali naslednje besede: "Friški bote, zdravi bote!"

Zaključni mislijo, da nima potomcev, prav tako znanja o pletarstvu ne predaja nikomur, saj se za to nihče ne zanima. Zdi se mu, da bo pletarstvo v Cezanjevcih izumrlo.

3.2.4 Povzetek intervjuja z Gregorjem Rozmanom

Pletar Gregor Rozman je rojen leta 1989. Intervju sva opravili v Mekotnjaku, 29. 12. 2022.

G. Rozman ni domačin, saj izvira s Huma v občini Ormož. V naš okoliš se je priselil. Za pletenje ga je leta 2012 navdušil oče. S pletenjem se je ukvarjal že njegov praded. G. Rozman uporablja modernejše pripomočke kot nekateri starejši pletarji.

Uporablja škarje, nož, izvijač, kombinirke². Uporablja tehniko, ki se jo je naučil pri očetu. Opazuje tudi druge pletarje in njihove košare ter druge izdelke, da bi se od njih naučil kakšnih novih tehnik. Svojih izdelkov ne barva. Najraje izdeluje koroboče, saj jih lahko hitro izdela. Koroboči nastanejo iz 8 šib. Zanj najlepši izdelek je košarica. Najtežji postopek izdelovanja pa mu predstavljajo košare oz. "kurpe". Ne hrani nobenega starejšega izdelka prednikov. Pravi, da ne pozna nobenih šeg, ki bi bile povezane s pletarstvom razen tepežnice. Svoje znanje predaja na svojo najstarejšo hčerko in ženo. Pove, da so mu že ponudili vodenje delavnic, vendar vidi težavo pri pripravi materiala in v času, ki ga ta delavnica zahteva za izvajalca kot tudi za interese.

Vse, kar je do sedaj spletel, je prodal ali podaril. Svoje izdelke oglašuje na socialnih omrežjih, kar se je izkazalo za dobro tržno nišo. Pletarstvo ima prijavljeno kot dopolnilno dejavnost. Nadel ji je izvirno ime Rozmanov kurpec. Za njegove izdelke se zanima tudi lokalna rokodelska trgovina, izdelal je tudi že nekaj izdelkov za društvo iz okolice. Ker pa se trenutno izobražuje in mu priprava na izpite vzame veliko časa, se s pletarstvom nekaj časa ni kaj dosti ukvarjal. Do danes je spletel okoli 120 izdelkov, od tega jih je prodal približno 90, ostale je podaril.

Pri pletarstvu iz pintovca pletar potrebuje močne prste, saj so debele veje težke za upogibanje, zato je bilo pletarstvo iz pintovca večinoma moško delo. Pove tudi, da so

² Klešče s ploščatimi in nekoliko priostrenimi čeljustmi

pletarji nekoč hodili od hiše do hiše in pletli. Pogosto dobi material od naročnikov izdelka.

Ko vidi posajeno vrbo, ki ni porezana, se pozanima o lastnikih in jih prosi, ali jo lahko poreže. Tudi na tak način pride do materiala, ki ga je včasih zaradi velikega povpraševanja premalo.

G. Rozman pove, da pozna v okolici veliko pletarjev, ki pletejo za lastne potrebe. Srečujejo se tudi na delavnicah, kjer izmenjujejo znanje. Pogosto jih priredi Turistično društvo Stara Cesta.

Med intervjuvanjem nas je g. Rozman naučil plesti koroboče oz. pripomoček za tepežnico. Poleg tanjših vrbovih vej in spretnih prstov smo potrebovali tudi dreto, s katero smo zavezali koroboč, saj g. Rozman še ne ve narediti posebnega zaključka za ta pripomoček. To je tudi njegova največja želja, da se od starejšega pletarja priuči tega zaključka.

3.2.5 Povzetek intervjuja z Jožefom Duhom

Pletar Jožef Duh je rojen leta 1952. Intervju smo opravili na Grabah, 14. januarja 2023. G. Duha omenja tudi Bogataj. Naša šola je z njim v preteklosti sodelovala pri izvedbi tehniškega dneva, zato sta mentorici z njim zlahka navezali stik. G. Jožef Duh je paraplegik. Pred 40-imi leti je doživel nesrečo in je odtlej invalid.

Za pletenje se je navdušil sam, ko je pri delu videl očeta in strica. Pravi, da ni želel, da bi ta obrt izumrla. Pletarstva se je učil sam s posnemanjem očeta in strica. Zaupal nama je, da se je nekoč zaprl v skedenj in pletel pletenko. Nato jo je pokazal svojemu stricu in ta ni mogel verjeti, da je to spletel sam. Plesti je začel pri dvajsetih. Plete že 50 let. Tako nama je tudi zaupal, da njegova družina najverjetneje plete že več kot 150 let.

Pri delu uporablja škarje, nož. Plete v svoji kuhinji. Pravi, da nima nobene posebne tehnike pletenja in barvanja. Preden sploh začne plesti, veje skuha in obeli s prsti. Šibje 3 ure prekuhava na štedilniku v posodi. Šibje, ki ga pusti v vodi, se naravno obarva. Končnih vej ne prekuha. Ko cepi šibe, jih razcepi na tri dele. To stori tako, da v vejo zareže z nožem, nato pa jo s prstom razpolovi. Ko izdelke splete, jih polakira, da ne izgubijo naravne barve. Pri tem uporablja prozorni lak za les. Umetne barve mu niso všeč. Najraje izdeluje izdelke, ki si jih sam zamisli. Ne hrani posebnih in starih izdelkov, saj bi jih do zdaj že uničil zob časa.

Omeni, da je surovine za pletenje premalo. Pred leti je imel svoj nasad pintovca. Pogosto so mu naročniki izdelkov material tudi prinesli. Vprašali sva ga, ali bi pintovec posadil še enkrat. Odgovoril je, da pintovec raste zelo počasi. Povedal je, da če pintovec želimo shraniti, ga moramo pustiti v vodi. Pravi, da se pri delu ni nikoli preveč poškodoval.

Za potrebe vasi je pletel predvsem pletenke in košare. Pove, da je pletenke težko plesti in da jih začne plesti od zgoraj. Plete ponavadi 3 ure.

Večje košare plete pol dneva. Ne spomni se, da bi v družini imeli kdaj vajence, je pa on svoje znanje delil na raznih prireditvah lokalno in širše, v bližnjih šolah in vrtcih. Zaradi tega je zelo poznan in iskan. Plesti je učil tudi soseda.

Meni, da se ljudje ne zanimajo za nakup pletarskih izdelkov. Pravi, da se prodaja izdelkov ne splača, saj bi zaslužil premalo, da bi sploh preživel. Plete za prijatelje in sosede. Denarja nikoli ne sprejema. Svoje izdelke podarja. V svojem življenju je spletel že več kot 1000 izdelkov. Pletel je tudi po naročilu podjetij. Tudi svoji negovalki je spletel že nekaj izdelkov.

V naši okolici je edini, ki plete fine izdelke, o čemer sva se lahko prepričali na lastne oči. Njegova tehnika je dovršena in izpopolnjena do potankosti. Pred približno 40 leti je na Bledu prejel tudi priznanje za kakovost.

Slika 7: Pohvalo je podpisal Janez Bogataj.

Slika 8: Miniaturni pletarski izdelki g. Duha

Slika 9: Košara za kruh iz kuhanih vej

3.3 Obisk arhiva Območne Obrtno-podjetniške zbornice Ljutomer

9. 12. 2022 sva z mentoricama obiskali Območno Obrtno-podjetniško zbornico Ljutomer, kjer sva imeli na ogled Vajeniški register in Register zasebnih obrtnih delavnic. Ko sva oba registra pregledali, sva uporabne podatke zasledili le v Vajeniškem registru. Tam je bilo pletarstvo omenjeno dvakrat, in sicer sta kot vajenca zabeleženi dve ženski.

V register so se v stolpcih vpisali: zaporedna številka, datum vpisa, podatki o družini, rojstni podatki vajenca (dan, mesec, leto, kraj), šolska izobrazba, kraj bivanja v času

vajeništva, naslov obrata, pri katerem se uči, stroka. Dalje so se navedli tudi vsi podatki, vezani na pogodbe. Prvi vpis v register je iz leta 1955.

Vpis pod zaporedno številko 28 pripada Smolkovič Mariji. Vnešen je bil 25. 7. 1956. Učila se je pri starših, in sicer pri Smolkovič Štefanu iz Šafarskega 12. Po registru naj bi obstajalo Pletarsko podjetje Ljutomer, pri katerem naj bi se vajenec učil stroke pletarstva. V nadaljevanju zasledimo, da se je podjetje kasneje preimenovalo v podjetje "Šiba", za katerega je zabeležena likvidacija.

Vpis pod zaporedno številko 326 pripada Jug Pavli z Razkrižja. Vnešen je bil 15. 11. 1959. Učila se je v Zavodu za zaposlovanje invalidov. Kraj zavoda ni zapisan. V času vajeništva je stanovala pri Zajnkovič Štefanu na Razkrižju.

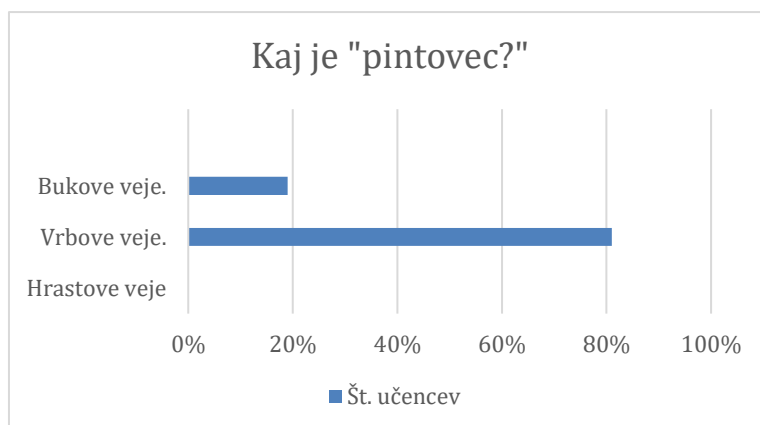
V Registru zasebnih obrtnih delavnic nisva našli uporabnih podatkov. Je pa to register za obdobje od 1946 do 1975.

Na koncu sva ugotovili, da je ta dejavnost bila najverjetneje razširjena v okolici Razkrižja, saj za naše šolsko okolje nisva našli nobenega vpisa. Predvidevava, da je to povezano z rastiščem vrbe (tok reke Ščavnice).

Slika 10: Pogled v Vajeniški register

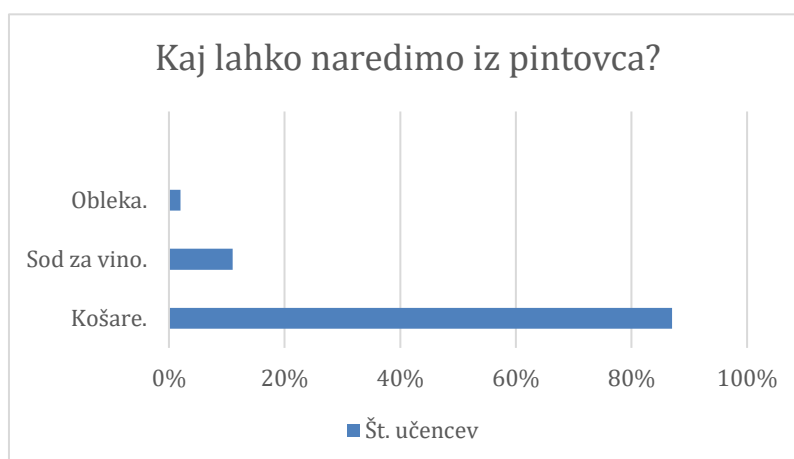
3.4 Rezultati ankete

Anketo je v celoti rešilo 46 učencev. Odgovarjali so na 12 vprašanj. Spletno anketo je tako izpolnilo 38 % sedmošolcev, 35 % osmošolcev in 27 % devetošolcev. Od tega je bilo 52 % deklet in 48 % fantov. V nadaljevanju so predstavljeni rezultati ankete, povezani z raziskovalnimi vprašanji. Anketa z rezultati pa je tudi v prilogi raziskovalne naloge.

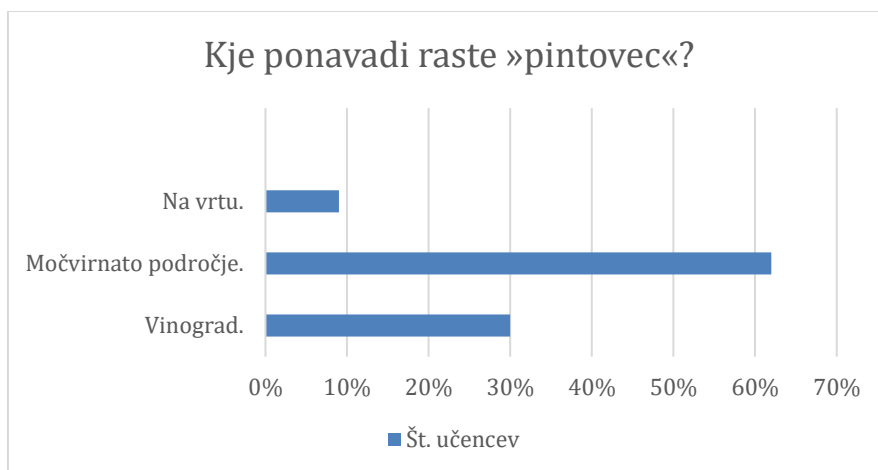
Slika 11: Poznavanje pintovca med učenci

Z vprašanjem kaj je pintovec, sva želeli preveriti, ali učenci sploh vedo, kaj je pintovec. Anketa je pokazala, da besedo pozna 81 % vseh anketirancev.

Slika 12: Poznavanje rabe pintovca pri učencih

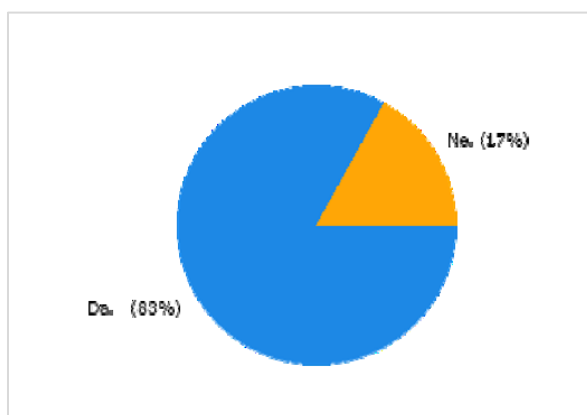
Pri vprašanju kaj lahko naredimo iz pintovca, sva ponudili tri odgovore. Prvi je bil košare. Za ta odgovor se je odločilo 87 % učencev. Za drugi odgovor sod za vino se je odločilo 11 % učencev. Za tretji odgovor sešijemo obleko se je odločil le en učenec (2 %).

Slika 13: Poznavanje rastišča pintovca med učenci

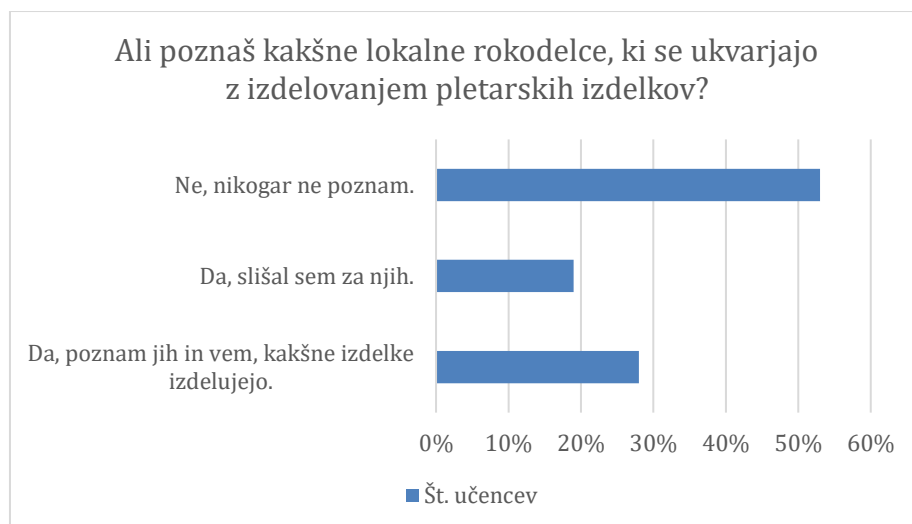
Peto vprašanje je preverjalo, ali učenci poznajo rastišče pintovca. Izbirali so lahko med tremi odgovori. Za vinograd se je odločilo 30 %, za močvirnato področje 62 % in za vrt 9 % učencev.

Ali doma uporabljate pletarske izdelke
(pletene košare, cekar, oprtnik za prenašanje grozdja ...)?

Slika 14: Uporaba pletarskih izdelkov doma pri učencih

Pri vprašanju ali doma uporabljate pletarske izdelke je 83 % učencev navedlo, da jih uporabljajo, 17 % pa da ne.

Slika 15: Poznavanje lokalnih pletarjev

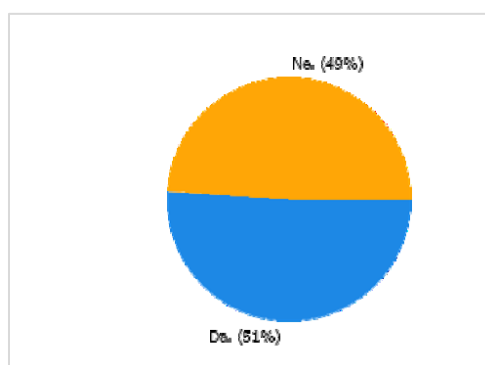
Naslednje vprašanje se je glasilo, ali poznaš kakšne lokalne rokodelce, ki se ukvarjajo z izdelovanjem pletarskih izdelkov. Odgovor, ki se je glasil poznam jih in vem, kakšne izdelke izdelujejo, je izbralo 28 % učencev. Odgovor, ki se je glasil, da sem že slišal za njih, je izbralo 19 % učencev in tretji odgovor, ki se je glasil ne, nikogar ne poznam, je izbralo 53 % vseh učencev.

Tabela 1: Navajanje pletarjev in krajev, od koder prihajajo

	Št. navedb v anketi	Šolski okoliš	Lokalna okolica izven šolskega okoliša
Gabrijel J.	2	DA	NE
Marcel S.	2	DA	NE
Anton F.	1	NE	DA
Gregor R.	1	DA	NE
Marija G.	1	DA	NE
Franc N.	1	DA	NE
Jože B.	1	NE	DA

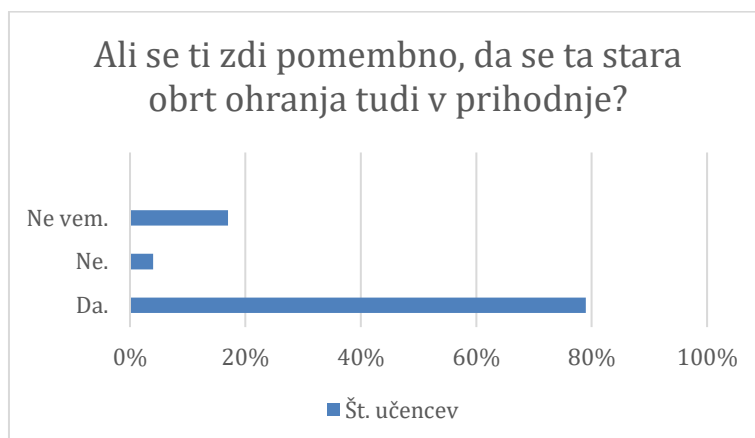
Če so učenci pri predhodnem vprašanju odgovorili z da, so pri tem vprašanju navajali konkretna imena pletarjev ter od kod prihajajo. Kot pletarje so na primer navajali naslednja imena: Franc N. (dvakrat), Gabriel J. (dvakrat), Gregor R. (enkrat), družina S. (dvakrat), Marija G. (enkrat), Jože B. (enkrat). Po pogovoru z mentoricama sva ugotovili, da pet pletarjev izhaja iz našega šolskega okoliša.

Bi se želel seznaniti z rabo pintovca in domačimi rokodelci?

Slika 16: Interes učencev

Pri vprašanju ali bi se želel seznaniti z rabo pintovca in domačimi rokodelci, so učenci deljeni v dve skupini, in sicer bi se jih to učilo 51 %, preostalih 49 % pa ne.

Slika 17: Pomen ohranjanja pletarstva

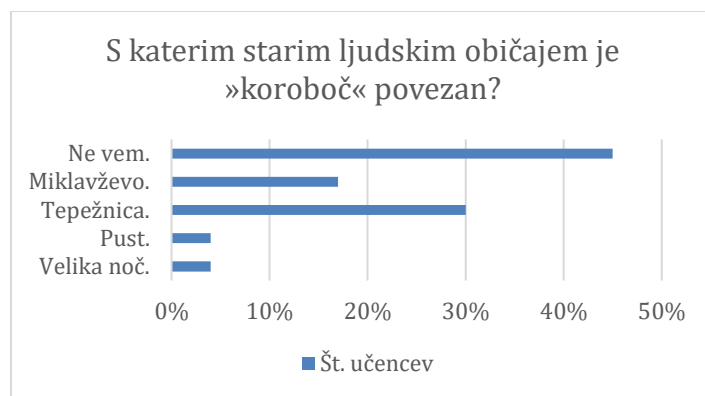
Pri vprašanju ali se jim zdi pomembno, da se ta stara obrt ohranja tudi v prihodnje, 79 % anketirancev meni da, 4 % ne in 17 % se jih ni znalo opredeliti.

Enajsto vprašanje je navajalo, da je eden izmed pletarskih izdelkov tudi »koroboč« ter ali vedo, kaj je to. Če da, so izdelek morali tudi opisati.

8 učencev je pravilno opisalo, kaj je koroboč, in sicer so navajali sledeče:

- "to je pletena palica", "šiba, pletena iz pintovca",
- "zgleda kot, da bi spletli kito in ga uporabljamo za en praznik",
- "to je palica, ki se uporablja pri enem izmed običajev",
- "to je kita, izdelana iz pintovca", "iz vej je spleten, da greš po vaseh",
- "palica – pletena palica" in
- "koroboč je šiba, ki je pletena iz pintovca."

Ostali odgovori so bili neustrezni.

Slika 18: Poznavanje uporabe koroboča

30 % učencev je koroboč povežalo s tepežnico. Nekateri so ga povežali tudi z miklavževim (17 %). Odgovor ne vem je izbralo 45 % vseh anketirancev. Ostali so koroboč povežali z napačnimi šegami (pust, velika noč).

4 REZULTATI Z RAZPRAVO

Raziskovalna hipoteza 1: Učenci na naši šoli ne poznajo rabe pintovca.

To hipotezo sva ovrgli, saj nama je spletna anketa pokazala, da 81 % učencev pozna pintovec, 87 % pa jih je kot izdelek iz pintovca pravilno izbralo košaro. Kar 83 % učencev je navedlo, da pletarske izdelke doma še zmeraj uporabljajo. Učenci tudi dobro poznajo rastišče pintovca, saj se je kar 62 % učencev odločilo za močvirnato področje. Tudi tisti učenci (9 %), ki so kot rastišče izbrali vrt, imajo prav, saj današnji pletarji namensko sadijo pintovec nekje v bližini bivalnega prostora, kar so nama tudi potrdili intervjujanci.

Raziskovalna hipoteza 2: Učenci ne poznajo lokalnih rokodelcev, ki se ukvarjajo z izdelovanjem izdelkov iz pintovca.

Tudi to hipotezo sva ovrgli z naslednjim argumentom. Več kot polovica anketiranih (53 %) sicer ne pozna pletarjev v okolici, medtem ko se preostala polovica učencev (47 %) deli na učence, ki poznajo pletarje (28 %) in na tiste, ki so o njih že slišali (19 %). Učenci, ki poznajo pletarje, so tako navedli konkretna imena pletarjev iz našega lokalnega okolja, ki so nama bila v pomoč pri intervjujih.

Raziskovalna hipoteza 3: V lokalnem okolju ni zanimanja za to obrt.

To hipotezo sva delno potrdili in delno ovrgli. Starejši intervjuvani pletarji govorijo, da je obrt v zatonu zaradi pomanjkanja pletarjev. Gospod Novak je pletenja učil enega od sovaščanov, ki je že umrl, svojih potomcev pa nima. Gospod Duh svoje znanje deli

tudi po šolah in na prireditvah, plesti je učil tudi soseda. Je zelo iskan in poznan pletar, kar kaže, da je za njegovo delo veliko zanimanja. Kot težavi pri izvedbi delavnic pletar Rozman omenja pomanjkanje časa pri pripravi takšne količine materiala, enako izpostavi preveč časa, ki ga tečajniki porabijo za izdelovanje svojega izdelka. Pove, da so ga že povprašali po izvedbi delavnice. Našli sva še kar precej aktivnih pletarjev v bližnji okolici. To so nama pokazali tudi rezultati ankete med učenci, saj je kar 5 pletarjev iz šolskega okolja. Več pletarjev je naštel tudi g. Rozman, ki je najmlajši med njimi in svoje znanje že predaja na potomce. Dva intervjuvanca menita, da je povpraševanje po izdelkih izjemno veliko. Kar 51 % anketirancev bi se želelo z rabo pintovca in domačimi rokodelci seznaniti. 79 % anketirancev pa se zdi pomembno, da se ta stara obrt ohranja tudi v prihodnje. Iz ankete je razvidno tudi, da v domačem okolju anketiranci pletarske izdelke še vedno uporabljajo, saj je to navedlo kar 83 % učencev.

Raziskovalna hipoteza 4: V lokalnem okolju je bilo (in je) pletarstvo dopolnilna dejavnost na kmetiji.

To hipotezo sva potrdili s preverjanjem literature. Hipotezo so potrdile knjige Janeza Bogataja in članek Ljudmile Bras. To hipotezo so nama potrdili tudi intervjuji s pletarji in g. Markovičem. Slednji kot poznavalec lokalnih pisnih virov pove, da je obrt slabo popisana in da je zato verjetno obstajala le kot dopolnilna dejavnost. Noben od intervjuvanih pletarjev se ne spomni, da bi kdo od prednikov obiskoval kakšno šolo, delavnico, tečaj ali bil vajenec v kakšnem podjetju. Ne spomnijo se tudi, da bi kdo iz vasi obiskoval kakšno šolo, povezano s pletarstvom ali da bil vajenec. Vsi intervjuvanci so se naučili pletenja od svojih staršev, večinoma omenjajo moške prednike. Pletar Novak v intervjuju navaja približno letnico začetka izdelovanja izdelkov iz pintovca v njihovi družini (1894) ter potrdi, da so bili njihovi pletarski izdelki dodatni vir zaslužka v družini in ne glavni vir preživetja. Mlajši pletar g. Rozman ima registrirano dopolnilno dejavnost, prav tako je uradno zabeležen pletar g. Gomboc, ki ne spada v naše lokalno okolje. Vsem intervjuvanim pletarjem pletarstvo ne predstavlja glavnega vira preživetja. Večinoma pletejo za lastne potrebe in po povpraševanju. Hipotezo potrjuje tudi Vajeniški register in Register zasebnih obrtnih delavnic. Dva vpisa sva našli le v prvem registru, v drugem pa nobenega zapisa. Zapisi segajo v leto 1955. Omenjajo dve vajenki. Prva oseba je bila vajenka za Pletarsko podjetje Ljutomer, kasneje imenovano Šiba. Gre za edino omembo pletarskega podjetja v lokalnem okolju, ki pa ne spada pod naš šolski okoliš. V registru je zabeleženo, da se je podjetje kasneje zaprlo. Druga oseba je omenjena kot vajenka v Zavodu za zaposlovanje invalidov. Obe vajenki sta stanovali v okolici, ne pa v šolskem okolišu naše šole. Zanimiv je podatek, da gre za osebi ženskega spola. Posebej sva pregledali tudi literaturo, ki jo je predlagal kustos, in sicer rokopisno knjigo Mateja Slekovca Trg in župnija Ljutomer, ki jo hranijo v župnišču v Ljutomeru, in Frana Kovačiča Zgodovina trga in sreza. V obeh nisva našli niti ene omembe te dejavnosti.

5 ZAKLJUČEK

Preden pletar začne plesti, si mora pripraviti material. Sledi dolgotrajno delo, za katerega je potrebna močna roka in spretnost. Morebiti so zaradi tega pletli večinoma moški. Spretnosti so se pletarji, ki smo jih spoznali, priučili v svoji družini, kjer se je znanje prenašalo iz roda v rod. To so družine rokodelcev. Za pletenje je potreben talent, a tudi vztrajnost.

Po pletarjih se lahko zgledujemo. Ohranjajo obrt, ki jo poznamo že od pradavnine. Pri delu so strpni in spoštljivi do narave. Z rezom vrbe skrbijo za njeno vitalnost, prispevajo k prečiščevanju okolja tako, da ni nobene rastline preveč, z odsluženimi pletarskimi izdelki ne uničujejo narave. Izdelek se preprosto razgradi. Čeprav so številne obrti dobile tehnološke izboljšave, je pletarstvo še vedno precej prvinsko. Pletenje poteka ročno, z le malo pripomočki. Narekuje ga narava, ki določa tudi, da je potrebno izdelek dokončati. Šiba mora biti pri delu upogljiva, če pletenje odložiš in ga ne dokončaš, se bo lomila.

Ugotovili sva, da učenci poznajo pintovec, njegovo rastišče in uporabljajo tudi izdelke iz njega. Poznajo tudi šege, povezane z njim. Ugotovili sva, da obstaja za pletarske izdelke veliko zanimanje, da za njih obstaja trg. Težave se pojavljajo pri učenju pletarjev, pri prenašanju pletarskih tehnik znotraj družin, pri surovinah in neskladnosti med vloženim delom in plačilom. Kar velik delež učencev kaže zanimanje za pletarstvo, zato bi bilo smotno, da tudi šola organizira tehniške dneve na to temo, kjer bi se učenci lahko поблиže seznanili s pletarji in pletarskimi tehnikami. Nenazadnje je tudi to eden izmed načinov prenašanja rokodelske tradicije na naslednje generacije, kar pripomore k ohranjanju nesnovne kulturne dediščine. Ugotovitve kažejo, da ima vsak pletar svojo tehniko, ki se je je naučil od prednikov in je izjemnega pomena, da se ta tehnika še naprej prenaša, da ne bo zamrla. Mlad intervjuvan pletar izraža skrb glede tega, da ne pozna vseh tehnik in bi želel spoznati starejše pletarje, ki bi mu to znanje predali. Kot možnost za dodatno raziskovanje na tem področju vidiva tudi v sistematičnem popisu vseh aktivnih pletarjev ne samo v lokalnem okolju, ampak tudi v širši okolici in morebitni ustanovitvi kakšne spletne baze oz. strani, ki bi jih oglaševala oz. ponujala vsaj povezave do njih. Zanimivo pa bi bilo temeljito raziskati tudi pletarsko izrazje, vezano na naše prleško govoreče področje. Nekaj besed sva zapisali iz najin角度 intervjujev, temeljiti zapisi izrazja pa po navedbah kustosa ne obstajajo.

Prišli sva do spoznanja, da so pletarski izdelki še vedno uporabni vsepovsod, pa naj bo to kot dekorativni dodatki ali pripomočki pri vsakdanjih opravilih. Pletarski izdelki so tudi trajnostni, saj z njihovim izdelovanjem ne onesnažujemo okolja, kot to počnejo z izdelovanjem npr. plastičnih izdelkov. Glede na to, da živimo v digitalni dobi, se nama zdi pomembno, da ohranjamo stik z naravo in da se v naravi in z naravo vemo znajti.

Z intervjuvanjem mladega pletarja g. Rozmana sva ugotovili, da se bo moralo pletarstvo modernizirati in prilagoditi sodobnemu svetu. Torej se bo oglaševanje izdelkov moralo preseliti na družbena omrežja, kot to že počne mladi pletar, ki je lahko drugim zgled. Starejši pletarji sicer poudarjajo, da ta obrt izumira, kar je tudi razumljivo, saj niso vešči sodobnih informacijskih tehnologij, kar so nama v intervjujih tudi potrdili.

Na koncu sva spoznali, da bi se pletarstvo lahko ohranjalo, če bi se pletarsko znanje še naprej sistematično prenašalo na mlajše generacije in če bi se pletarji s tem redno ukvarjali, ne pa le kot z dopolnilno dejavnostjo. K že zgoraj omenjeni rešitvi znotraj šole vidiva še eno rešitev znotraj lokalne skupnosti, mogoče z ustanovitvijo kakšnih zadrug, ki bi pletarje finančno in materialno podprle. V zameno pa bi jim pletarji nudili svoje izdelke. Pletarstvo namreč kot edini vir preživetja dokazano že iz preteklosti ni dovolj. Tako kot se razvija tehnologija, sva ugotovili, so tudi pletarji lahko izjemno inovativni. Zadruge bi spodbujale tudi mlade, da bi se učili pletarstva. Temu pritrjujejo tudi rezultati ankete, kjer učenci navajajo, da se jim zdi pomembno ohranjanje pletarstva v lokalnem okolju. Nenazadnje so navajali kar nekaj oseb, ki se s pletarstvom še danes ukvarjajo, tudi sami sva v lokalnem okolju intervjuvali tri pletarje.

Tudi turistična dejavnost je eden izmed možnih načinov predstavljanja in ohranjanja obrti, obenem pa tudi trženja samih izdelkov, kar so nama s svojimi aktivnostmi potrdili kar trije pletarji.

Izjemno sva ponosni, da sva poleg raziskovanja tudi sami izdelali dva pletarska izdelka, koroboč in košarico z lesenim dnom. S tem sva sebi in ostalim mladim dokazali, da naše roke kljub čedalje večjemu tipkanju in drsenju po zaslonih še obvladajo prvinske rokodelske tehnike.

Slika 19: Najini pletarski izdelki

6 VIRI

Ustni viri

1. Koloman Gomboc, 1955, Murska Sobota. 23. 11. 2022
2. Tomaž Markovič, 1994, Ljutomer. 25. 11. 2022
3. Franc Novak, 1960, Cezanjevci. 29. 12. 2022
4. Gregor Rozman, 1989, Mekotnjak. 29. 12. 2022
5. Jožef Duh, 1952, Grabe. 14. 1. 2023

Slikovni viri

Osebni arhiv Zale Rauter.

Pisni vir

Vajeniški register. (od leta 1955 naprej). Arhiv Območne Obrtno-podjetniške zbornice Ljutomer.

Register zasebnih obrtnih delavnic. (1946 do 1975). Arhiv Območne Obrtno-podjetniške zbornice Ljutomer.

7 LITERATURA

Bogataj, J. (1993). *Ljudska umetnost in obrti v Sloveniji*. Ljubljana: Domus.

Bogataj, J. (1999). *Mojstrovine Slovenije: srečanja s sodobnimi rokodelci*. Ljubljana: Rokus.

Bogdan, M., Kos, M. in Makoter, D. (2021). Ljudske šege in navade v osrčju Prlekije. V T. Markovič (ur.), *Zgodovinski listi* (str. 108–111). Splošna knjižnica Ljutomer.

Bras, Ljudmila (1988–1990). Rokodelstvo in obrt. *Slovenski etnograf, letn. 33/34, str. 207-246*. URN:NBN:SI:doc-CT6X0PQ0 s <http://www.dlib.si>.

Košmerlj, Helena (2010). Pletarstvo. URN:NBN:SI:DOC-4RDVA0TB s <http://www.dlib.si>.

Kovačič, F. (1926). *Ljutomer: zgodovina trga in sreza 1926*. Zgodovinsko društvo.

Kunaver, D. in Lipovšek, B. (2005). *Slovenske šege ob božiču in novem letu*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Nesnovna dediščina. (b.d.). *Register nesnovne kulturne dediščine*.

<http://www.nesnovnadediscina.si/sl/register/pletarstvo>

Slekovec, M. (1896). *Trg in župnija Ljutomer. Krajepisno-zgodovinska razprava.*
Župnija Ljutomer.

8 PRILOGE

Spletna anketa za učence

Označi, kateri razred obiskuješ. 7. 8. 9.

Označi svoj spol. M Ž

1. Kaj je »pintovec«?

- a) »Pintovec« so hrastove veje.
- b) »Pintovec« so vrbove veje.
- c) »Pintovec« so bukovve veje.

2. Kaj lahko naredimo iz »pintovca«?

- a) Košare.
- b) Sod za vino.
- c) Sešijemo obleko.

3. Kje ponavadi raste »pintovec«?

- a) V vinogradu.
- b) Na močvirnatem področju.
- c) Na vrtu.

4. Ali doma uporabljate pletarske izdelke (pletene košare, cekar, oprtnik za prenašanje grozdja ...)

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Ne vem.

5. Ali poznaš kakšne lokalne rokodelce, ki se ukvarjajo z izdelovanjem pletarskih izdelkov?

- a) Da, poznam jih in vem, kakšne izdelke izdelujejo.
- b) Da, sem že slišal za njih.
- c) Ne, nikogar ne poznam.

6. Če si na predhodno vprašanje odgovoril z da, napiši ime in priimek osebe, ki plete izdelke iz pintovca ter od kod prihaja.

7. Bi se želel seznaniti z rabo pintovca in domačimi rokodelci?

- a) Da.
- b) Ne.

8. Ali se ti zdi pomembno, da se ta stara obrt ohranja tudi v prihodnje?

- a) Da.
- b) Ne.
- c) Ne vem.

9. Eden izmed pletarskih izdelkov je tudi »koroboč«. Ali veš, kaj je to? Če da, opiši ta izdelek.

10. S katerim starim ljudskim običajem je »koroboč« povezan?

a) S praznovanjem velike noči.

b) S pustom.

c) S tepežnico.

d) Z miklavževim.

Rezultati ankete iz 1KA

Q1	Označi, kateri razred obiskuješ.				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (7. razred)	18	31 %	38 %	38 %
	2 (8. razred)	17	29 %	35 %	73 %
	3 (9. razred)	13	22 %	27 %	100 %
Veljavni	Skupaj	48	81 %	100 %	
		Povprečje	1,9	Std. odklon	0,8

Q2	Označi svoj spol.				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Moški)	23	39 %	48 %	48 %
	2 (Ženska)	25	42 %	52 %	100 %
Veljavni	Skupaj	48	81 %	100 %	
		Povprečje	1,5	Std. odklon	0,5

Q3	Kaj je »pintovec«?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (»Pintovec« so hrastove veje.)	0	0 %	0 %	0 %
	2 (»Pintovec« so vrbove veje.)	38	64 %	81 %	81 %
	3 (»Pintovec« so bukove veje.)	9	15 %	19 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
		Povprečje	2,2	Std. odklon	0,4

Q4	Kaj lahko naredimo iz »pintovca«?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Košare.)	41	69 %	87 %	87 %
	2 (Sod za vino.)	5	8 %	11 %	98 %
	3 (Sešijemo obleko.)	1	2 %	2 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100%	
		Povprečje	1,1	Std. odklon	0,4

Q5	Kje po navadi raste »pintovec«?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (V vinogradu.)	14	24 %	30 %	30 %
	2 (Na močvirnatem področju.)	29	49 %	62 %	91 %
	3 (Na vrtu.)	4	7 %	9 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
		Povprečje	1,8	Std. odklon	0,6

Q6	Ali doma uporabljate pletarske izdelke (pletene košare, cekar, oprtnik za prenašanje grozdja ...)?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da.)	39	66 %	83 %	83 %
	2 (Ne.)	8	14 %	17 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
		Povprečje	1,2	Std. odklon	0,4

Q7	Ali poznaš kakšne lokalne rokodelce, ki se ukvarjajo z izdelovanjem pletarskih izdelkov?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da, poznam jih in vem, kakšne izdelke izdelujejo.)	13	22 %	28 %	28 %
	2 (Da, sem že slišal za njih.)	9	15 %	19 %	47 %
	3 (Ne, nikogar ne poznam.)	25	42 %	53 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
		Povprečje	2,3	Std. odklon	0,9

Q8	Če si na predhodno vprašanje odgovoril z da, napiši ime in priimek osebe, ki plete izdelke iz pintovca ter od kod prihaja.				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	nespoten se imena	1	2 %	6 %	6 %
	gabriel jurša (moj dedek) branoslavci	1	2 %	6 %	12 %
	marcel stojnšek, vogričevci 7	1	2 %	6 %	18 %
	janez, prihaja iz savinjske doline	2	3 %	12 %	29 %
	gregor rozman mekotnjak	1	2 %	6 %	35 %
	franc novak, cezanjevci	1	2 %	6 %	41 %
	anton filipič. iz lahoncov.	1	2 %	6 %	47 %
	marija gaube	1	2 %	6 %	53 %
	joža belak, žerovinci	1	2 %	6 %	59 %
	marcel stojnšek, ivan stojnšek kupčinji vrh	1	2 %	6 %	65 %
	nevem	2	3 %	12 %	76 %
	moj dedek	1	2 %	6 %	82 %

	cezanjevec franček dunajev	1	2 %	6 %	88 %
	/	1	2 %	6 %	94 %
	dedek od julije kosi branoslavci	1	2 %	6 %	100 %
Veljavni	Skupaj	17	29 %	100 %	

Q9	Bi se želel seznaniti z rabo pintovca in domačimi rokodelci?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da.)	24	41 %	51 %	51 %
	2 (Ne.)	23	39 %	49 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
	Povprečje		1,5	Std. odklon	0,5

Q10	Ali se ti zdi pomembno, da se ta stara obrt ohranja tudi v prihodnje?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (Da.)	37	63 %	79 %	79 %
	2 (Ne.)	2	3 %	4 %	83 %
	3 (Ne vem.)	8	14 %	17 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
	Povprečje		1,4	Std. odklon	0,8

Q11	Eden izmed pletarskih izdelkov je tudi »koroboč«. Ali veš, kaj je to? Če da, opiši ta izdelek.				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	to je pletena palica	1	2 %	4 %	4 %
	šiba, pletena iz pintovca	1	2 %	4 %	8 %
	nevem	1	2 %	4 %	13 %
	košara	1	2 %	4 %	17 %
	zgleda kod da bi spletli kito in ga uporabljamo za en praznik	1	2 %	4 %	21 %
	ne	7	12 %	29 %	50 %
	to je košara	1	2 %	4 %	54 %
	ne, nevem kaj je to	2	3 %	8 %	63 %
	tanka veja	1	2 %	4 %	67 %
	pletena košara	1	2 %	4 %	71 %
	to je palica ki se uporablja pri enem izmed običajev	2	3 %	8 %	79 %
	to je kita izdelana iz pintovca.	1	2 %	4 %	83 %

	iz vej je spleten da greš po vaseh	1	2 %	4 %	88 %
	res nevem	1	2 %	4 %	92 %
	palica -pletena palica	1	2 %	4 %	96 %
	koroboč je šiba, ki je pletena iz pintovca.	1	2 %	4 %	100 %
Veljavni	Skupaj	24	41 %	100 %	

Q12	S katerim starim ljudskim običajem je »koroboč« povezan?				
	Odgovori	Frekvenca	Odstotek	Veljavni	Kumulativa
	1 (S praznovanjem velike noči.)	2	3 %	4 %	4 %
	2 (S pustom.)	2	3 %	4 %	9 %
	3 (S tepežnico.)	14	24 %	30 %	38 %
	4 (Z miklavževim.)	8	14 %	17 %	55 %
	5 (Ne vem.)	21	36 %	45 %	100 %
Veljavni	Skupaj	47	80 %	100 %	
		Povprečje	3,9	Std. odklon	1,1

Vprašanja za pletarja

1. Kdo ali kaj vas je navdušilo za pletenje?
2. Zakaj vas je to tako navdušilo?
3. Kako ste se naučili plesti?
4. Od koga ste se naučili te dejavnosti?
5. Ali mogoče veste, kako dolgo se že vaša družina ukvarja z rokodelstvom? Mogoče veste celo natančno letnico? Ali veste, kdo je bil začetnik pletarstva v vaši družini?
6. Katere pripomočke uporabljate in koliko so stari?
7. Imate kakršnokoli posebno tehniko pletenja?
8. Imate tudi kakšno drugačno tehniko barvanja?
9. Katere izdelke najraje izdelujete? A jih lahko nekaj tudi pokažete in poimenujete?
10. Hranite pri sebi kakšen poseben izdelek? Imate morda kakšne pletarske izdelke od vaših staršev ali starih staršev? Kateri je vaš najstarejši ali res star izdelek? In koliko let je star?
11. Ali se ljudje danes sploh zanimajo za nakup pletarskih izdelkov? Kakšno je vaše mnenje o tem?
12. Kje in kako prodajate svoje izdelke?
13. Koliko izdelkov bi rekli, da ste prodali? Kaj naredite z izdelki, ki jih spletete?
14. Ali obstajajo kakšne stare šege, povezane s pletarstvom, če ne štejemo tepežnice?

Vprašanja za raziskovalni pogovor s Tomažem Markovičem (muzejski sodelavec OE Muzej Ljutomer)

1. Ali obstajajo kakšni zapisi, listine, popisi, arhivski podatki o pletarjih naših krajev (našega šolskega okoliša)?
2. Katero literaturo vzeti v roke, če nas zanima kaj več o pletarjih in pletarstvu?
3. Ali je v našem okolju v preteklosti bila kakšna pletarska delavnica, izobraževanje, tako kot v ostalih predelih Slovenije?
4. Je bilo pletarstvo v naših krajih priljubljena obrt? Se je z njo ukvarjalo veliko kmetov? Ali v naši okolici obstaja kakšen muzej ali zadruga, kamor rokodelci lahko oddaja svoje izdelke?
5. Ali obstaja kakšen terminološki slovar pletarskih ali rokodelskih izrazov?

Slovarček prleških pletarskih izrazov

Vsi najini intervjuji s pletarji iz lokalnega okolja so potekali v domačem narečju. Ob opisu pletarskih tehnik sva bili posebej pozorni na besedišče, ki so ga pletarji pri opisu uporabljali. Tako sva sestavili tudi slovarček besed, vezanih na pletarstvo oz. pletarske tehnike.

pintovec – vrbova veja

kolanje – cepljenje

hamer – kladivo

cvek – žebelj

gožovica – šiba

kurpa – večja košara z dvema ročajema

vüha – ročaj

šraufnciger – izvijač

veš – perilo

koroboč/korboč – spletena šiba za tepežnico

škorje – škarje

vitre – razcepljene veje pintovca

paličjak – narejena zaščita za palec iz usnja